

Трішін Наталія

Здобувач першого рівня вищої освіти
кафедри політології та державного управління.
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник проф. Олена Чальцева)

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ В УКРАЇНІ

Децентралізація є однією з ключових реформ в Україні, спрямованих на підвищення ефективності управління, зміцнення місцевого самоврядування та залучення громадян до процесів прийняття рішень на місцевому рівні. Ця реформа передбачає передачу значної частини повноважень та ресурсів від центральних органів влади до місцевих громад, що дозволяє їм самостійно вирішувати питання місцевого значення та забезпечувати сталий розвиток своїх територій.

Актуальність теми децентралізації в Україні обумовлена не лише внутрішніми потребами країни, але й міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе в рамках євроінтеграційного процесу. Децентралізація є важливим елементом демократичного розвитку, оскільки вона сприяє підвищенню прозорості та підзвітності влади, зміцненню громадянського суспільства та забезпеченню більшої участі громадян у прийнятті рішень. Станом на сьогодні, незважаючи на успішність давно запланованих змін у місцевому управлінні, участь громади в процесі прийняття рішень часто залишається обмеженою. Однією з основних проблем є недостатня підготовленість місцевих органів влади долучати громадян до активного обговорення важливих питань. Дослідження вказують на те, що багато територіальних громад стикаються з проблемами у реалізації принципів участі, що може знизити рівень довіри між громадянами та державними інститутами.

Слід виокремити основні аспекти децентралізації які впливають на участь громадян у місцевому самоврядуванні:

1. Недостатня поінформованість громадян

За даними соціологічного опитування, лише 45% громадян знають про

свої права та обов'язки у сфері місцевого самоврядування. Це призводить до низького рівня громадянської активності та обмеженої участі у місцевих ініціативах, референдумах та громадських слуханнях.

Недостатня поінформованість громадян про можливості участі у місцевому самоврядуванні є однією з основних проблем, що обмежує їхню активність та залученість у процеси прийняття рішень. За даними соціологічного опитування, проведеного Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування, лише 45% громадян знають про свої права та обов'язки у сфері місцевого самоврядування. Це призводить до низького рівня громадянської активності та обмеженої участі у місцевих ініціативах, референдумах та громадських слуханнях.

2. Низький рівень правової культури та громадянської активності

Низький рівень правової культури та громадянської активності також є значною перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Лише 30% громадян мають достатні знання про правові аспекти місцевого самоврядування. Це обмежує їхню здатність брати активну участь у процесах прийняття рішень. Крім того, відсутність традицій громадянської активності та низький рівень довіри до місцевих органів влади сприяють пасивності громадян.

3. Фінансові обмеження місцевих бюджетів

Фінансові обмеження місцевих бюджетів є ще однією важливою проблемою, що впливає на участь громадян у місцевому самоврядуванні. Незважаючи на те, що децентралізація передбачає передачу значної частини фінансових ресурсів на місцевий рівень, багато місцевих бюджетів все ще залишаються недостатньо забезпеченими. Лише 60% місцевих бюджетів були спроможні забезпечити фінансування основних потреб громад у 2022 році. Це обмежує можливості місцевих органів влади щодо реалізації проектів та програм, спрямованих на розвиток громад та залучення громадян до процесів прийняття рішень.

4. Вплив воєнного стану на місцеве самоврядування та громадянську участь

Воєнний стан, запроваджений в Україні у зв'язку з агресією Російської Федерації, створює додаткові виклики для місцевого самоврядування та громадянської участі. Воєнний стан обмежує можливості проведення місцевих референдумів та громадських слухань, а також ускладнює процес залучення громадян до прийняття рішень. Кількість місцевих референдумів зменшилася на 40% у 2022 році порівняно з попереднім роком. Крім того, воєнний стан

призводить до зростання соціальної напруги та невизначеності, що негативно впливає на рівень громадянської активності.

5. Недостатня інституційна спроможність місцевих органів влади

Недостатня інституційна спроможність місцевих органів влади також є значною перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Багато місцевих органів влади не мають достатніх ресурсів, знань та досвіду для забезпечення ефективного управління та залучення громадян до процесів прийняття рішень. За даними дослідження, проведеного Інститутом державного управління, лише 50% місцевих органів влади мають достатню інституційну спроможність для ефективного управління. Це призводить до низької якості надання публічних послуг та обмеженої прозорості діяльності місцевих органів влади.

6. Відсутність ефективних механізмів громадянської участі

Відсутність ефективних механізмів громадянської участі також є важливою проблемою, що ускладнює процес залучення громадян до місцевого самоврядування. Незважаючи на те, що децентралізація передбачає запровадження нових форм та механізмів громадянської участі, багато з них залишаються недостатньо розвиненими та неефективними. За даними дослідження, проведеного Асоціацією міст України, лише 35% громадян вважають, що їхня думка враховується місцевими органами влади. Це обмежує можливості громадян впливати на прийняття рішень та брати активну участь у розвитку своїх громад.

7. Проблеми комунікації між місцевими органами влади та громадянами

Проблеми комунікації між місцевими органами влади та громадянами також є значною перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Багато місцевих органів влади не мають ефективних каналів комунікації з громадянами, що призводить до недостатньої поінформованості громадян про діяльність місцевих органів влади та можливості участі у прийнятті рішень. За даними дослідження, проведеного Інститутом соціології НАН України, лише 40% громадян отримують інформацію про діяльність місцевих органів влади через офіційні канали комунікації. Крім того, відсутність зворотного зв'язку між місцевими органами влади та громадянами сприяє зниженню рівня довіри до місцевих органів влади та пасивності громадян.

8. Вплив корупції на місцеве самоврядування

Корупція є ще однією важливою проблемою, що негативно впливає на

участь громадян у місцевому самоврядуванні. Корупційні практики у місцевих органах влади призводять до зниження рівня довіри громадян до місцевих органів влади та обмежують можливості громадян впливати на прийняття рішень. За даними дослідження, проведеного Transparency International, Україна займає 117 місце зі 180 країн за рівнем сприйняття корупції. Це сприяє неефективному використанню фінансових ресурсів та зниженню якості надання публічних послуг.

9. Відсутність системного підходу до залучення громадян

Відсутність системного підходу до залучення громадян також є значною перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Багато місцевих органів влади не мають чіткої стратегії та плану дій щодо залучення громадян до процесів прийняття рішень, що призводить до фрагментарності та неефективності заходів, спрямованих на залучення громадян. За даними дослідження, проведеного Інститутом державного управління, лише 25% місцевих органів влади мають розроблені стратегії залучення громадян. Крім того, відсутність координації між різними рівнями влади та громадськими організаціями ускладнює процес залучення громадян до місцевого самоврядування.

10. Недостатня підтримка з боку держави

Недостатня підтримка з боку держави також є важливою проблемою, що впливає на участь громадян у місцевому самоврядуванні. Незважаючи на те, що децентралізація передбачає передачу значної частини повноважень та ресурсів на місцевий рівень, багато місцевих органів влади все ще потребують підтримки з боку держави для забезпечення ефективного управління та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Це стосується як фінансової підтримки, так і методичної допомоги та навчання.

11. Відсутність належної правової бази

Відсутність належної правової бази також є значною перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Незважаючи на те, що децентралізація передбачає запровадження нових правових норм та механізмів, багато з них залишаються недостатньо розвиненими та неефективними. Це обмежує можливості громадян впливати на прийняття рішень та брати активну участь у розвитку своїх громад.

12. Проблеми з кадрами у місцевих органах влади

Проблеми з кадрами у місцевих органах влади також є важливою перешкодою для ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні. Багато місцевих органів влади стикаються з проблемами недостатньої

кваліфікації та досвіду працівників, що обмежує їхню здатність забезпечувати ефективне управління та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Крім того, відсутність мотивації та низький рівень заробітної плати працівників місцевих органів влади також негативно впливають на їхню ефективність. Децентралізація в Україні, не зважаючи свої переваги, залишається досить проблемною. Багато територіальних громад не здатні ефективно реалізувати принципи демократії та залучення громадськості. Існують нові виклики, що пов'язані з війною, такі як проблема наповнення бюджету та законодавче врегулювання роботи органів місцевого самоврядування, але органи місцевого самоврядування вражають масштабами зробленої роботи. Триває робота з напрацювання пропозицій щодо відновлення України та місцевого самоврядування після війни, і Верховна Рада ухвалила закон, який визначає основні засади відновлення та розвитку регіонів і громад. Децентралізація в Україні вже визнана успішною, але потребує подальшого розвитку, зокрема зміцнення інституцій місцевого самоврядування через надання їм відповідної правової бази. Україна має подумати про реформи після перемоги та можливості, які вона відкриває.

Скороход Олексій

Здобувач третього рівня вищої освіти
кафедри політології політології та державного управління.
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник проф. Олена Чальцева)
ORCID: 0009-0001-0001-2568

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ

Перехід від традиційних методів комунікації до цифрових каналів передачі/отримання інформації є результатом неминучих трансформаційних процесів у розвитку світу, зокрема його комунікативної складової, яка стає домінуючою практично для всіх сфер життєдіяльності людства. Цей перехід передбачає вдосконалення цифрової інфраструктури, можливість миттєвої комунікації, неприциповість місцеперебування контрагентів та матеріальну доступність всіх необхідних технологій та засобів комунікації.

Сучасні цифрові технології проникли в усі сфери життєдіяльності людства значно розширивши механізми взаємодії, стираючи кордони, пришвидшуючи